

Megjelenik hetenkint háromszor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt. o. é.
Félévre	6 „ „ „
Évesjegyre	3 „ „ „
Egy hóra	1 „ „ „

Szerkesztői szállás:

belső szűnőutca 131. szám.

Kiadó hivatal:

középutca Stein J. könyvkereskedése.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI LAP.

Hirdetési díj:

8t hasábos garmond sorért 1-ször 7 kr. 2-szor 6 kr. 3-szor 5 kr. s minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22.)
Haasenstein és Voglernd (Neuer Markt 11 szám.)

Pesten: Zeisler M. (Király utca 60 sz.)

Nyitléri cikkek:

sora után 20 k. előg beküldése mellett a szerkesztőséghez érkezendők.
Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezelik.

Előfizetési felhívás

a

„K. KÖZLÖNY“ novemb.—decz. folyamára.

Tisztelettel kérjük azon t. cz. előfizetőinket, kiknek előfizetésük múlt hó végével lejárt, megrendeléseiket mihamarabb megtenni, hogy teljes számú példányokkal szolgálhassunk

Előfizetési ár: 2 frt o. é.

Az előfizetési pénzek kiadó Stein Jánoshoz (bel-középutca Stein könyvkereskedése) küldendők, hol a pontos szétküldésről gondoskodva van.

Korán örvendeztek!

†† A tengeri kigyót már a Troját ostromló görögök is látták. Az 50-es években egy bána-vadászatra indult é-amerikai kapitány reá bukkant e félelmes tengeri szörnyetegre; amerikai legénységével hősies harcban legyőzte azt, maga a borzasztó sörényes fő szemébe szúrta a szigonyt, emberei pedig feldarabolták s így szállíták el az óriás kigyó egyes részeit a legközelebbi kikötőbe. Azon időben hasábkora terjedő leírását hozták a lapok e tengerész diadalnak, és mégis végtére is bebizonyult, hogy ama him oroszlánfejű, csethal-nagyságú kigyó nem volt egyéb szép mesénél.

A mi balságos pártunknak is, mely magát különböző árnyalatú ellenzéknek szeretne nevezni, van egy szintén hagyományossá vált tengeri lúdja; nem nevezem „kacsának“, mert hát oly régóta uszik e szárnyas ökelme a baloskodás vágyainak tengerén, hogy az óta bátran kinőthette magát, s beilhetné a nagyobb tollasok közé, ha nem birna maig is a tengeri kigyóhoz hasonló légies alakkal.

Alig jött létre az elszibadt nemzeti erő fölélesztésére, megedzésére, kifejtésére szilárd alapot nyújtó kiegyezkedés, a balra gondolkozók egész kara hirdeté diadalmasan, hogy a mű nem életrevaló s a párt, mely megalkotta, a biztos bukásnak megy elébe. Emlékeztetünk, mily kényeztető nevekkel illeték a kiegyezés pártját azok, kik a létrehozott közjogi alaponál jobbat, nemhogy gyakorlatilag érvényesíteni, de papirosan sem tudtak ajánlani. Amde, azért, nem szünet meg a Deák-párt végveszedelmét napról napra hirdető jóslataik. A pusztulás határidejét akkorra tűzték volt ki, midőn a nemzetnek, melyet mindig maguk mögött képzeltek látni — alkalma lesz a választási urnáknál ítéletet mondani azok felett, kik, a nagy (!) diplomaták szavai szerint, a dicső hazát gonoszul „elárulták!“

És a nemzet ítél is; hanem a baloskodó — bocsánat! de nem használhatom az „ellenzék!“ kifejezést — politikának keresztelt akadékoskodás fölött tört pálczát, s azok eljárását helyeslé, kik a nemzetet visszaadták önmagának; kik leoldák a nyügeket, s ismervé e nemzet nagykörűségét, nem kápráztaták szemeit fényesebb ígéretekkel, Operenciára szóló aranyozott jelszavakkal, hanem, jól tudva azt, hogy e század, dacára a demokrat eszmék terjedésének, a nemzetek vas kora, így szóltak hozzá: munkára magyar!

Hogy az utolsó képviselő választások eredménye kissé lehűthette a vörös székek felé kacsintó hatalmasakat is — el kell ismernem; hisz a bal-hangu tárogatók kevesebbszer kürtöltek, egy ideig, ama bizonyosságot, hogy a jobb párti kormány napjai meg vannak számlálva, s a párt a feloszlás küszöbén áll. De ha ennyi önmérsékletet — difficile est hic satyram non scribere — tanusítottak is, az államférfiai magába-szállás, megfontolás azon magaslatára még sem juthattak fel, honnan beláthatják vala: mennyi reform-munka vár a nemzet képviselőire, s hogy éppen a mulasztások helyreállítása tekintetéből ideje lenne nem állni elő minden lépten nyomon az akadékoskodás talorával.

A ki az országgyűlési tanácskozások menetét beható figyelemmel kísérte, sajnos, de el kell ismernie, hogy nem ritkán napfény világosan kiderült, hogy ama tulsó oldalról gyakran csak az időpazarlás kedvéért

forгатják meg a szólás fegyvereit, s talán azért is, hogy journalisticájuk ujjal mutathasson arra, miszerint a jelen alapon életrevalót létesíteni egyetlen téren sem lehet.

Hanem hát, a midőn ily kedélynyugtató tanokat hirdetének, csak meg kelle mutatni az utánok sovárgó nemzetnek a jobblét oázát is; és a midőn szemeik ezt keresék, ismét megpillanták a hirhadt tengeri lúdat: a jobb párt közel feloszlását; ennek következtében a jelen kormány hanyat-homlok bukását s így ama kedvelt karosszékek megüresedését.

Azonban, e pontot érintve, be kell valanom, hogy ez úttal nem balról pillanták meg legelőbb a csoda-szárnyast: egy jobb oldali cikkírónak volt ez az ártatlan, optikai csalódása; mire azután az éles szemű bal-sasok közt nagy lett az öröm. A régi vágy beteljesülése dogma alakot öltött; hinni kezdék, hogy mire a miniszterelnök e napokban haza ér, a vörös tenger mellől, üresen találandja a piros székeket, szétszórva a pártot, s midőn azt kérdezzék: ki cselekedte ezt? a Deák-párt — fele mosolyogva, fele szomorúan — ezt fogja felelni: magunk tettük azt, nagy jó uram! hogy ellenfeleink régi óhajta megtestesüljön, s a távolban annyiszor létezőnek képzelt nagy-nagy kacska, tengeri lúd, valahára birtokukba jusson és ne mondhasa senki, hogy a Retyezát valamelyik odújában szundikáló medve bőrére alkudva: korán ujjongtak a mások bukásán.

Szomorú, de való, hogy Andrassy grófnak nem lesz alkalma ily érdekes tableau-ban gyönyörködni, vagy is: ellenfelei távollétében kifejtett erejének eme sikere felett szomorkodni. Ugyanis a balságosoknak nem kell vala a jobboldali cikkíró bal-látmányát kézzel fogható javadalom gyanánt venni; ha, szokások ellenére, óvatossak s előbb maguk is jól körül néznek, meggyőződhetnek volna arról, hogy a Deák-párt körében mit sem tudnak és mit sem észlelnek a pártbomlásból, s hogy a korai örömet csak az okozhatta, hogy a magyar ember a parlamenti csataterén is gyakran felbontja a zárt sort, s szétszórta siet vérmérsékéhez képest előre, de azért irányt nem változtat.

Pest, nov. 24. 1869.

(B.) Az osztályok nagybőrra befejezték az ipar törvényjavaslat feletti tanácskozást.

Maga a t. javaslat a szabad ipar alapelveire van fektetve. Az osztályok többsége ugyanezen irányban tett némi módosításokat, nevezetesen az engedelemhez kötött iparágak számát tetemesen meglevesíté.

Az osztályok előadójából alakult központi bizottmány előterjesztéséből ki fog tűnni az osztályok többségének nézeje.

Elvégeztek továbbá az osztályok a költségvetésből a fedezetre vonatkozó némely törvényjavaslatokat, különösen azon adónemekre vonatkozókat, melyek csak 1869. decz. utolsó napjáig voltak megszavazva, melynek a czukor-, szeszadó stb.

A napokban megkezdte a képviselőház a költségvetés pontonkénti tárgyalását.

A költségvetés fedezeti része nem fog sok vitára alkalmat nyújtani; de a kiadásokat illetőleg már eltérő nézetek lehetnek, például a beadott 1867-diki s 1868. zárszámadásokat illetőleg. Abban alkalmasint mindnyájan megegyeznek, hogy a számoltatás csak akkor fog alaposan s maga idejében megtörténhetni, ha egyszer az országos számoltató szék felállítatik s a költségvetési bizottmánynak nem lesz más teendője, mint a fő-számvevőszék által összeállított összegeket egybevetni s elkészíteni a költségvetést, s előterjesztést tenni arról, ha valjon feloldozandó-e az illető miniszter.

Azonban most, midőn ily főszámvevőszék felállítását illetőleg előbb törvényt kell hozni, midőn mind az 1848 iki, mind az 1865/8. törvények világosan azt rendelik, hogy a költségek számbavételének évenként meg kell történni: alig marad egyéb hátra, mint salvo calculi errore, akár a már kinevezett bizottmány, akár egy más bizottmány által a meglevő pénzügyi közegek által összeállított munkálatok alapján átvizsgáltatni, legalább a fő-összegeket, s ennek megtörténtével határozatot hozni.

A pénzügyminiszter részéről a lehető pontosan előterjesztettek az illető okmányok; a pénzügyi bizottmány sem hever, de a munka sok.

Mindebből az a tanúság, hogy „állam-számvévőszék“ szükséges, s hogy a költségvetést mindig a megelőző év első felében kell megkészeíteni; de minden kezdet nehézséggel jár, s így nálunk is ez akadályokkal kell az első években megküzdni.

A napokban Pesten az utazhősök nagy tevékenységet fejtettek ki — macskazene macskazenét követett, mind Szilágyi Virgil ellen, ki gyűléseket tartott a kath. felekezeti iskolák fenntartása érdekében.

Nem szándokom az ultramontan törekvések oltalmára kelni, a tárgyat magát sem akarom újban megvitatni, bőven megvan az vitatva minden oldalról. Legkevésbé sem tartok e részben a reactionarius eszmék lábrakapásától; a szabad eszmék hatalma bizonyára leküzdí az idegen földről beszivárgó előítéleteket ép úgy, mint a Debreczenből útrabocsátott szűkkeblűséget.

Azt azonban sajnálkozással kell megjegyez-nem, hogy vannak műveltebb embereink, s különösen ifjaink közt is olyanok, kik a szólás és vélekedés-szabadságot hordják ajkukon, de mégis utcai demonstrációkkal akarják az ellenkező meggyőződéseket terrorizálni, elnémítani.

A szó nemesebb értelmében szabadelvű eszméknek nincs szükségük utcai demonstrációkra. Azok nem sötétben nyávogásokkal, hanem nyilvánosan ostromolják és ontják össze a bármily nemű reactio roskadozó védbástyáját.

Avagy talán a párisi demagógok ama tanát szeretnék némelyek átplantálni hozzánk, mely szerint a képviselők a nép tömege által készített útastást tartozzanak követni, s ha ezt nem tennék, a nép hatalmat eljásztottak sorába jutnának.

Páris választói sem fogadták el e tant; még kevésbé fogják ezt Pestre, vagy éppen a magyar népre tukmálni, a pesti macskazenék rendezői.

Vasút-építés.

Maros Lúdas, nov. 22. 1869. — A gerend-maros vásárhelyi szárnyvonalat érdeklő vasut tárgyában — a vonalat megállapító bizottság — miniszterialis titkár Lovetzky Adolf előktele alatt, itt is bevezé e hó 19 én ebbseli munkálatát. Részt vettek abban: Nagy János, feltlvizsgáló főmérnök, Ráth Péter, a vállalkozók, Északi Károly, kisajátítási, Walker és több főmérnök; továbbá az illető vármegyék és községek képviselői. A munkálatok egyáltalán, az érdeklt felek igényei, számbavétele és azoknak lehető teljesítésével mentek véghez, úgy hogy mindenki ezen bizottság tapintatos eljárásával meg volt elégedve. E tárgyalásból azonban az orozslánrészt Maros-Lúdas helységének és nagy terjedelmű vidékének jutott; mert ugyanis ezúttal az oly soká még mind függőben volt vasúti indóház kérdése most végleg úgy dőlt el, hogy helységünkkel szemben „Maros-Lúdas“ elnevezéssel indóház lesz. A Maros folyón át egy állóhid fog építtetni, s így a „Mezőség“ nagyrésze szintén fogja élvezni a vasut jótéteményeit. Nem tehetem azért, hogy a nyilvánosság terén is, a bizottságnak, ezen a közérdeket szem előtt tartó tlvős eljárásáért, egy őszinte hazafias éjnt ne mondjak, ezen éjntbe beleértve az útastást adó közlekedési miniszter gróf Mikó Imre úr ő nmlgát első helyen és háromszorosan.

Hantz Pál.

Pest, nov. 21. 1869.

(Egy szép terv, mely megbukott. — Az ifjuság magatartása az egyetemen. — A pesti egyetem mai állása. — Készültek a jogászbárra.) A „Kol. Közlöny“ ez évi 21 dik számában irtam volt a t. szerkesztő urnak, hogy a fővárosi fiatalság azon része, mely a mai közjogi alapon álló többség elveit vallja, egy állandó ifjusági „Deák kör“ létesítésén fáradozott, czélul tűzvé ki magának Deák Ferencz elveit eszmecseré által tisztázni, megértetni és terjesztetni.

E mindenesetre méltánylandó politikai színezetű mozzanat oly nagy lelkesültséggel karoltatott fel kezdetben, hogy az alakuló gyűlések is megtartattak, s az alapszabályok a belügyminiszteriumhoz felterjesztettek. A belügyminiszterium ez ügyben felkereste a városi hatóságot, ez pedig értesítette az egyetemi tanárokat, mely utóbbi oda nyilatkozott, hogy a fegyelmi szabályok értelmében ugyan ily kör, vagy klub létesítése nem lenne megengedhető; de mivel ennek tagjai nem kívárolag csak jogászból állnak, kifogást ellene nem tehet. És imeo mindezek dacára ma az év végén is ott állunk, a hol az év elején, t. i. a kezdeményezésnél, habár egy ily kör szűkségességét mindnyájan belátjuk, s habár az ügy élén oly férfiak állanak,

mint Deák Farkas, Urvári Lajos, a „Századunk“ szerkesztője, Rákosi Jenő, dr. Lőw Tibás és Vajda Victor. E körülmény teljesen igazolni látszik némelyek azon állítását, hogy a mai fiatalság már nem az többé, a mi egykor volt, nem viseltek oly nagy érdekek a haza sorsa, jelene és jövője iránt, mint régebben. Ez állítás igazságáról győző meg bennünket az ifjuság azon roppant részvétele is, melylyel az országgyűlés iránt viseltek, s főleg azon tepsedő állapot, mely a mai jogászságot jellemzi. Ha ma egy külföldi idegen az egyetemen megjelene, s az ottani viszonyokat látná, figyelemmel kísérné a fiatalság lépteit, tetteit s minden mozzanatát: alig tudná magával elbitetni, hogy a magyar ifjuság színét látja maga előtt. Menjünk Bécsbe, Berlinbe vagy Münchenbe, mindenütt meg fogjuk külséjéről ismerni a magyar ifjut, mig ellenben Magyarország fővárosában, Pesten, a magyar ifju legbtűszkébb, legboldogabb, ha frakkot, meg czilinder viselhet. A ki kétkedik szavaimban, jöjjön a pesti egyetemre, hogy személyesen meggyőződhesse a szomorú valóról.

Az egyetemről levén szó, megemlítem, hogy dr. Hoffmann Pál egyetemi tanár és képviselő régóta igyekszik meggyőzni az egyetemi tanárikart arról, hogy egy ily látogatott tanintézet kívánalmának 10—11 tanár meg nem felelhet, s hogy ennél fogva a tanári személyzetet szaporítani kellene, s a tanszékeket rendezni. Azonban e helyes nézet még mind nem talált meghallgatásra a tanárikarnál. És miért nem? Egyeztetlen csak azért, mert most egy tanár többféle tudományból tartván előadásokat, több leczkedjít huz. És ennyiben igazságunk is lehet némelyeknek; de a fizetésre nézve dr. Hoffmann Pál s vele többen így vélekedhetni lehelyesebben, hogy az a kormány által neveltesse.

Valóban, ha figyelembe vesszük, hogy a pesti egyetem jogszakának évenként majdnem 2 ezer hallgatója van, s hogy az előadandó tantárgyak száma nagy: nem tudunk eléggé bámulni azon, hogy ily tanintézetben csak 10—11 rendező tanár van! De reméljük, hogy irányadó körökben át fogják látni minél előbb e körülmény viszsáságát, s a lehelyesebben fog intézkedni, főleg miután tervben van a jogtudományt a politikai tudományoktól teljesen elkülöníteni, s ez által valószínűleg a kstelező tanévek számát leszállítani négyre kettőre, vagy háromra.

Az egyetemi magyar ifjuság nagyszertű előkészületeket tesz a jogászbárra, s ebben semmi új, semmi különös nincs, mert ez meg szokott történni minden évben; de legkülönösebb az, hogy a már megalakult bálbizottság határozatilag kimondotta, hogy a bálbán frakkosan fogja képviselni az ifjuságot. E határozat természetesen nagy reactiót szült, s a fiatalság nagyrésze elhatározta s kimondotta, hogy csak azért is magyarban fog megjelenni, mert őt frakkban nem lehet képviselni, s mert ő ősi nemzeti viseletére büszke. És e véleményt az egyetem nagytudomány tanára dr. Wenzel Gusztáv is osztja, a mennyiben úgy nyilatkozott az ifjuság előtt, hogy a magyar embernek legelső kötelessége, midőn testületet képvisel, nemzeti viseletben jelenni meg. E pörpátvar vagy secessio igen érdekes, s az egész főváros ifjuságát nagy izgalomban tartja, a magyar ruha pártolói pedig a frakk protektorait hírlapi téren fogják az utókor számára megörökíteni.

Mi azonban nem tartván legkevésbé sem vonzóan a „frakkos jogászbárt“, azon reménnyel tápláljuk magunkat, hogy Kiss Aladár et Comp. bálbizottmányi tagok legalább annyi kimélettel lesznek irányunkban, hogy nem fognak a „redoute“-ból kidobni, ha történetesen attilában fogunk is megjelenni!!

Végül megemlítem, hogy a Jókai Mór liberális lapja a „Hon“ egy 40—50 joghallgató nyilatkozatát, mely a bálbizottmány határozatát roszaolja, Hegedűs tanácsára visszantastította csak azért, mert a magyar ruha mellett a jobboldali ifjak nyilatkoztak legnagyobb számmal!!!

N—x.

Magyar országgyűlés.

A képviselőház ülése nov. 22-én.

Román Sándor hoaszas bevezetés után, melynek szertekalandozó folyama alatt rendutasítását is emelkedtek hangok, midőn az interpelláló képviselő úr az erdélyi aristocratáról emlité, hogy ez minden kormányt igyekezett kizsákmányolni, s melyben kijelenté, hogy a választások alkalmával itt ott ígért lejjebb szállítást az adónak nem sürgeti ugyan, de az igazságszolgáltatás kifogástalan alkalmazása által kíván a nép sorsán könnyíteni, stb. stb. interpellatiót intéz az igazság-

ügyminiszter b. Apor Károly a Maros-Vásárhelyt székelő erdélyi kir. tábla elnöke ellen, kit hivatalával való több visszaéléseiről vádol, és kéri a minisztert, valjon az 1868. apr. 11-diki rendelete értelmében kívánja-e reassumálni azon pert, mely egy magános javára hamisan letett pótekel megítélése által dől el Tófalva lakossága ellen.

Román Sándornak még egy „interpellációja van“ a belügyminiszter urhoz, melyben kéri a minisztert, valjon ez az inség idején b. Apor Károly által perrel megtámadott 300 tófalusi lakost illetőleg, kik a per folytán mindenképp megfosztva lakás nélkül bolyonganak ide s tova, fog-e gondoskodni, hogy e szerencsétlenek legalább fedél alá jussanak.

Gajzágó Salamon saját és több képviselő társai nevében egy az igazságügyminiszter budget-jét érdeklő indítványt nyújt be, mely szerint az erdélyi telekkönyvvezetés költségeire az eddiginél jóval nagyobb (300,000 frtnyi) költséget kér megajánlatni.

A pénzügyi bizottsághoz utasítottak.

Berzenczey László kéri az indítványt felolvasó jegyzőt, valjon az indítványozó képviselő úr említett több társa névszerint is megemlítve van-e?

Jegyző olvassa azok neveit.

Berzenczey: „Köszönöm, nincs szükségem rá, csak tudni akartam, valjon a képviselő úr nem az összes erdélyi képviselők nevében teszi-e indítványt.“

Ezután napirendre térvén a ház, folytatolag tárgyalja a bírói felelősség iránti törvényjavaslatnak a fegyelmi eljárást tárgyzó IV. fejezete még hátralevő szakaszait. Elfogadtattak.

A végleges megszavazása a legközelebbi ülésen fog 3 szori felolvasás után megtörténni.

A napirend második tárgyát a horvát-slavon-dalmát miniszterium 1869 ki költségvetéséről szóló törvényjavaslat képezi, melyre nézve

Urházy György min. először a közp. bizottság részéről jelentést tesz, s azt a részletes tárgyalás alapjául elfogadásra ajánlja.

A törvényjavaslat úgy általában, mint részleteiben a közp. bizottság módosításaival vita nélkül elfogadtatik.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök az ülést azon megjegyzéssel osztatja fel, hogy a sectók működése végett célszerű lenne országos ülést csak jövő esztendőben tartani, mihez a ház beleegyezését adván, az ülést véget ért.

A község és megye rendezése ügyében

Összehívott értekezlet 1869 i. november 17-én tartott ülésében történt előleges elvi megállapodások vázlata.

Az értekezlet ragaszkodván azon nézetéhez, hogy mindenekelőtt a helység viszonyai rendezteszenek, jelen tanácskozási anyagban a község fogalmától még mindenben eltekint, és másrészt megállapodásait is csak elvilegeseznek, nem véglegeseznek tartja.

Ezen általános megjegyzés után felolvastatván a múlt ülésben történt előleges megállapodások, az értekezlet a helységek legszorosabb belügyei közé felveendőnek tartja még az iskoláügyet is, mi természetesen csak az 1868. XXXVIII. t. cz. értelmében kezelendő. — Továbbá mindennemű

kételemek elosztása céljából kimondatik, hogy valamint minden föld és telek, úgy a rajta álló bármely czimű ház és épület is — fentartván a várak és ő Felsége lakhelyeit — a helységhez tartozik.

Vége a multikori megállapodásra való tekintettel szükségesnek találta a pusztákra nézve értelmezőleg megállapítani, hogy oly puszták alatt, mely vagy eddig is birt már helységi jelleggel, vagy ezentúl a helységek sorába volna felveendő, az értekezlet nem érthet egy földesuri birtokot; mert a hol csak egy önálló honpolgár létezik, ott a helység fogalma amugy is ki van zárva, de ért oly pusztát, melyen több önjogu honpolgár vagy önjogu telepítvényes tartja rendes lakását. Hogy egy puszták mikor lesz képesítve önálló helységgé képezni, arra nézve általános szabályzatot nem vél az értekezlet törvény által felállítandónak, mert ez irányban mindig a helyi és az illetők személyes viszonyai lesznek első sorban tekintetbe veendőek és irányadók, s ennél fogva ily kérdések esetéről esetre való megítélés a megyére volna bízandó.

A múlt ülésben az egyes helység legszorosabbban vett belügyei, illetőleg autonóm cselekvényei és jogköre már körvonaloztatván, önkéntelenül azon kérdés várt az értekezletől megoldását, hogy miként gyakoroltassék a belügyekre az illető jogosultság által a befolyás? s mintán erre nézve az értekezlet azon előleges többségi megállapodásra jutott, hogy a helység belügyeire való befolyás, illetőleg belügyi joggyakorlat minden jogosult által közvetlenül gyakoroltassék, csak a végrehajtás fogván a választott előjárás által gyakoroltatni, ebből corollariumbként fejlődött azon második kérdés, hogy ki van jogosítva a helység belügyeire ezen közvetlen befolyást gyakorolni?

Mielőtt e kérdésre a válasz pontosztozatos modorban megállapodást nyerne, az értekezlet természetesen az erre vonatkozó elveket tette figyelemnek tárgyává. Javasoltatott egyrészt, hogy a jogosultság azokra szoríttassék, kik az országgyűlési képviselőválasztásra jogosítvák; ennek ellenében azonban felhozatván, miszerint ezen elv alkalmazása esetében, némely helységben csak néhány ember volna hivatva a helység ügyeibe befolyani, míg a helység belügyeinek legfontosabb része éppen a vagyonkezelés lévén, az ahhoz szűlő minél tárgabb körökre volna terjesztendő, és másrészt, miszerint a helység belügyeire való jogosultság sokkal kevesebbnek tekintendő a politikai jogok gyakorlatánál, s így erre nézve olyanoknak is megengedhetik befolyás, kik a politikai jog gyakorlatától ki vannak zárva, az értekezlet a helység belügyeire való jogosultságot a politikai jogok gyakorlásától függővé tenni nem hajlandó. — Ellenben a következő elv lett előlegesen irányelvül megállapítva:

A helység már fogalmánál fogva is személyeknek és földbirtokosok csoportosulását és összetartozását jelezvén, és a helységnek már multikori körülírt cselekvényi köre is a személyek és ingatlanok, egymással összefonva kiterjedvén: a belügyek rendezésére való befolyásban is mind a személyeknek, mind az ingatlanoknak, mint a helységi két főtényezőnek meg kell övni részvételét. — S ezen elvből kiindulva, habár a helységi ügyekre való befolyás általában csak személyesen gyakorolható, mégis ez általános szabály alól kivételek is voltak teendőek.

Ennek előrebocsátása után a helységi bel-

telentől nyilvánuló természet-ösztön. Akkor megértik, hogy az első bevezetés a természetbe, a tárgyaknak a külvilágban helyes felhasználása nyújtja az egyedüli biztos s szilárd alapot az egész későbbi nevelésre.

Ha a gyermeki természet első nyilvánulásait, tovább figyelemmel kísérjük, szembeötlőn áll elénkbe a gyermekek azon vágya: minden tárgyat megérinteni, mely erősen tartja már a csak pár hónapos gyermek anyja ujját vagy más tárgyat, s nem akarja elereszteni. Ezzel kezdődik az első ismerkedés az anyaggal, a fiatal kéz első gyakorlata, mely egyszer azt feldolgozza.

A kéz az ember fő tagja, a természetűl nekie mint királyának adományozott kormánypálcája. Kéz nélkül az ember nem működhet, mert nélküle nem dolgozhat, semmit se tehet. Azért olyan erős a gyermek ösztöne kezét használni. Felismerési eszközül szolgálnak már neki, még mielőtt a többi érzékek megerősödtek, hogy a tapintást segítsék.

A gyermeki kéz első mozdításával gerjed az alakítási hajlam; a munka ösztön, vagy jobban kifejezve: plasticai ösztön. Legtöbb feladata a természet alkotmányait művelés és alkotmányai átalakítani. Ezen plasticai ösztön a szó teljes értelmében művelődési ösztön.

A nevelés részéről eddigelő igen kevés történt arra nézve, hogy a kéz már a legelső években kiképeztesse, holott éppen ez azon idő, melyben hatályosan ápolthatatik, mert a gyermeki tagok hajlékonysága s puhassága minden gyakorlatra képesé teszi. A ki csak a gyermeki kezeket körülbelül a tizenkettedik évig, egymás közt össze hasonlítani akarja, annak szemébe fog üleni, mennyire különböző a kéz képzése, ha a gyermek tevékenységét már korán felhasználó művelő szilék a nevelőknek gondos ápolásában részesült,

ügyekre való befolyásra az értekezlet előleges megállapodásaként jogosítva volna: a) minden nagykorú és önjogu honpolgár, ki telekkönyvező-könyvileg nevére írott, vagy telekkönyvek hiányában az adószorozat tanúsága szerinti, tulajdon ingatlan vagyonnal bír. — Ezen pontra nézve megjegyeztetik, hogy nőt, kiskorúakat, gyámoltat, ha ezen személyeknek ingatlan vagyonuk van, az illető férj, gyám és gondnok képviseli, a mennyiben ezek már önmaguk is befolyási joggal nem bírnának, — ugyazintén a közvetlen befolyásra jogosítvák az osztatlan állapotban lévő a mennyiben ingatlanosság nyílt örökösödés útján száll rájuk. b) Minden nagykorú és önjogu honpolgár, ki jövedelmi és egyszersmind személykereseti adóját már legalább egy éven által a helységben fizette. c) Minden nagykorú és önálló lakos, ki habár nem is honpolgár, de különben az a) és b) pontok alá sorozható a mennyiben legalább 3 év óta van az országban letelepülve.

E megállapodás kiegészítő részétől lévén tekintendő a kizárások eseteinek felsorolása, erre nézve általában a képviselő választási jogtól való kizárás elvei fogadtattak előlegesen, de a részletezés későbbre tartatott fenn.

Áttérve ezután a községi szervezetre nézve felállított kérdések VI. árá, azt a helységre alkalmazván, az értekezlet az állampolgárság (honpolgárság) iránti szabványokat egy külön törvény által véli megállapítandónak, és e helyen e kérdésbe nem bocsátkozik. — Ellenben szükségesnek tartja az illetékeség kérdését már itten taglalás alá venni.

Az illetékeség elveire nézve a következő előleges megállapodás jött létre.

Minden honpolgár csak egy helységben lehet illetékes, helységi illetékeséggel csak magyar honpolgár bírhat; — ki a honpolgári jogot elveszti, elveszti egyszersmind a helyi illetékeséget; a magyar honpolgárnak bármely helységnek illetékesi jogérti kérelmét visszautasítani nem lehet, ha tisztá, feddhetlen erkölcsű s biztos keresetet vagy életmódot igazol; — ugyanez áll nem honpolgár roknak telepedésérti kérelmekre nézve; — illetékeséget csak szüléssel, házassággal és az illetékeségi kötelekbe felvétel által nyerhetni. — A ki sem illetékes, sem telepedett, a helység szempontjából ideiglen tartózkodónak vagy idegennek tekintetik.

Az illetékeségi kérdés részleteire nézve azon megállapodás történt, hogy a törvénynek ki kellend terjednie: a törvényes, törvénytelen, törvényesített gyermekek, a férjhez ment, elvált, özvegy nők és ezek gyermekeinek illetékeségére, ugyazintén a szülők illetékeségének változása esetében a kiskorú vagy már önjogu gyermekek illetékeségére is.

A VII. ik kérdést a helység fogalmára alkalmazván, az értekezlet a népességi anyakönyvek vezetését a helységi előjárásra bízandónak nem tartja s ez irányban a község és községi előjárás cselekményi körének meghatározásakor fog — és akkor is kellő tekintettel a polgári házasság iránt betervezendő törvényjavaslatra, — tárgyalásba bocsátkozni.

M.-Vásárhely, nov. 24. 1869.

Marosköz képviselő bizottmányának ez évben utolsó évnegyedes gyűlése jövő december hó 6-án reggeli 9 órakor kezdődőleg M.-Vásárhelyt

miglen a kis utcai vadak, kiknek gyakran a legcsekélyebb anyag is hiányzott, hogy rajta kezzeiket gyakorolják, meredt és görbe ujjakkal hasztalan igrékeznek a későbbi években magasabb kézi ügyesség elsajátítása után.

Frübel gyermekterjete nemcsak általánosan a test izmait gyakorolja mozgást igénylő játékaival, hanem különös kéz gymnasticája is van, melynek már az első években az anya ölében kell kezdődni. Az ujjakkal való játézas, nemcsak a kezét képi, hanem az az első gyakorlat, az első közös tevékenység anya és gyermek közt, a legelső kis kötelesség gyakorlat, és egyszersmind eszköz a gyermeket az utánzásban gyakorolni. A mit a gyermek a tárgyakon kezeivel kedvel és örömmel utánzott, a mi testi érzés által ugyazólva vérvé és testvévé vált, az képzetéből többé el nem enyészik, hanem maradandó képet hagy ottan viszsza. Az ily gyakorlat eszközözze válik, őt a környező tárgyakkal megismertetni.

Mivel Frübel nevelési modora tevékenységen, öntevékenységen, s alakításon alapszik, a korai kézképzés e szerint első követelménye.

A kéz legkorábbi használata eldőldeinknek kétségkívül: lakás és öltözködés szerzésére szolgált.

A munka minden nemének mily hosszú sora fekszik a természetember első lomb gunyhója, s jelen nagy városaink palotái közt; az első durva állatbőr-öltönyök s a jelenkor ezerféle fényűzési öltözködi czikkjei közt?

A gyermeki kezek is föld és homokbani ásással kezdeményezik az első legdurvább alakítást. Barlangokat ásnak, házakat, hidakat építeni, és mindenfélét alakítani, képezni; az anyá gyűszűjével készített homok pogácsától, az építő szekrény kezéi által építmények és kártyaházakig; végre rajzolni és ragasztani s. t. e. mind az alakítási ösztönből ered, az az: a valódi munkasztömből.

a törvényszék közháznál tartatik meg. Tárgyai ezen gyűlésnek:

1. Leiratok és átiratok felolvasása.

2. Pénztárnok, pénztári ellenőr, 8 dullóság és egy törvényszéki jegyző választása.

3. A mult gyűlésből kiküldött bizottságok jelentései.

4. Kérvények, indítványok. A gyűlést megelőző napon, délután 3 órakor, a szokott előleges értekezlet is meg fog tartatni.

Örömmel irhatom végre, hogy a mult követválasztás alkalmával széktünkben felmerült fejletlen lábatlanosság célszerű megelőzése s hason esetek kiküldése tekintetéből Marosköz deák-párti érzelmi polgárai itt egy „Deák-kör“ megalakítása végett ugyancsak a bizottmányi gyűlés napjait megelőzőleg, népes alakító értekezletet fognak tartani. Verderemo!

Az erdélyi magyar kir. telekkönyvi igazgatóság

a következő jelentést tette erdélyi kir. biztos gróf Péchy Manó ő nmlgához:

Nagyemlétségű királyi biztos ur! Kolozsmegye telekkönyvi helyszínelésének a mult október hó végén lett befejezésével az erdélyi telekkönyvezés egyik legnehezebb szakaszán átmenve, a tisztelettel alólt telekkönyvi igazgatóság kötelességérzetét követve, huszonegy bavi működésének eredményéről alázatos jelentését megtenni annyival inkább siet, mennyiben a telekkönyvi intézetnek életbeléptetése a birtokos közönség által túlméltatva várva, fölméltóságod érdekeltségét is teljes mértékben birni szerencsés.

1867. évi december 16-án kezdte meg szervezkedését Kolozsvárt a tisztelettel alólt telekkönyvi igazgatóság Zarándmegyéből átköltöztetett két felfüggyelőbiztos és harmincz helyszínelő tisztviselővel.

Ezen harminczkét helyszínelő tisztviselőnek kellett magrá képezni azon testületnek, mely hivatalva legyen Erdély telekkönyvezését végrehajtani.

A telekkönyvezés azonban Erdélyben egy másutt még nem használt alapra lett fektetve, t. i. az adószorozatra. Ezen alap a telekkönyvi helyszínelésre nézve is új módokat tett szükségesé, melyeket munkaközben gyűjtött tapasztalások után kellett megállapítani.

Ezen helyszínelési újabb eljárásnak be kellett tanítatnia; az oktatás mellett a helyszínelők számát annyira kellett csendesen emelni, hogy a telekkönyvezés a birtokos közönség igénye és óhajátához képest tágasabb térre kiterjeszthessék; végre ezeknek eszközzése közben Kolozsmegyét, Kolozsvár és Segesvár királyi városokat telekkönyvezettni kellett.

Ezek voltak a feladatok, melyeknek megoldását a tisztelettel alólt telekkönyvi igazgatóság mint huszonegy bavi működése eredményét jelen tiszteletteljes jelentésében kimutatni szerencsés. Ugyanis: az udószorozati munkálatok alapjáni helyszínelés életbe lett léptetve; a telekkönyvi helyszínelők száma harminczkettőtől tulnyomólag bennszülötkekből egyszáz harminczhatra felülvélve; Kolozsmegye, Kolozsvár és Segesvár sz. kir. városok le vannak helyszínelve, és a helyszínelő bizottmányok Doboka- és Beszözsolnokmegyébe átköltözve, a helyszínelést részben már októberben megkezdették. A fennebbi munkaeredmény számokban e

Frübl a lak ösztön s a legkorábbi önállósági vágy és személyi birhatás szükségletének jelzi azon nyilvánulást, ha szegény fiatal gyermekek pl. egy szoba szegletében székekkel maguknak házat építenek, vagy csak dobozban, szekrényekben elosztás által szobákat, kertet s állatok részére istállót jelölnek.

A gyermekkert a gyermek alkotási ösztönének minden tekintetben eleget tesz. Ott építenek és alakítanak számtalan módon s mindennemű anyaggal, azon sorozatban mindig, melyet a művelődés története jelöl. Nemcsak lakások és eszközök alakítatnak, hanem puha anyagok első szövéseiről s varrásairól, mint ezt körülbelül elődeink első öltözködi kívánták, gondoskodva van. Fonás által az ujscelandi hárs és sásból fonott kőpenygekhez hasonlítólág szövések készíttetnek, s lassu fejlődéssel a minták felemelkednek a jelenkor műszövéseig. A papir hajtogatás, tűrés, kiszúrás, ki varrás és kivágás alkalmat nyújt számtalan kézfogások gyakorlására, melyek nemcsak a ruhaneműek készítésénél szükségesek, de melyek az ügyességet minden kézi munkára előkészítik. Egyáltalában a kéz az érzékekkel együtt minden technicára gyakoroltassék, a mint azt nemcsak a jövődöbeli kézműves életpályája, hanem mindenképp az általános ügyesség a gyakorlati életre nézve megkívánja. Ezzel egyttal az első beavatás az ipar munkáiba meg van adva.

Az általános művelődésre nézve a korai munka-gyakorlat hasznát még mindig nem veszik észre, s többnyire csak a kézügyességre gondolnak. És mégis az alsóbb néposztályok a sokszor és annyira dicéért gyakorlati belátásukat főképp kézműi munkájoknak köszönhetik, mely nekik a kézműi tapasztalatok által helyes ítéletre biztos alapot adott.

TÁRCZA.

A gyermek-kert és a gyermeki játék fontossága.

Marenholz-Bülow B. után közli: báró Perényi Málvina, gróf Hessenstein Mórné.

V.

A kert a gyermeknek körülkerített szabad természet, melyben a kép benyomása, és a jó s hasznos utáni szeretetteljes fázódás által, nemcsak erkölcsiségre értesüldik, de ottan lelke az áhítat első vallások erőszókeinek megnyitvatik. Ha a fiatal gyermeki lélek a természet mesterművei által nem fogta fel a teremő Istent, úgy a később magyarázandó Isten nem fog könnyen nála alakot nyerni. A gyermekre nézve csak az alakított létezik, csak a látható világ készíti őt elé a láthatatlannak, s csak a látható teremő képezheti az első léposót a láthatatlan szellem felismerésére.

Nem lehet a földmívelésrei korai utasításnak közvetlen gyakorlati oldalát kevésbé becslőlni. Az ipar a földmíveléstől mindig több erőt von el, melyek ismét megnyerhetők, ha a gyermekben iránta korán keltetik hajlam.

Mindent mondani, mit a természet a gyermekhez szól, felfedezni a nagy véghetetlen fontosságot, mely abban rejlik, hogy az a fiatal emberi szellem első bölcsője legyen, hogy az élénk egészséges élet és működés benne az elferdített szokások életet ellensúlyozza, az itt nem lehetséges. Nézzék a gyermekkeret, figyeljenek a gyermekekre kerti munkájuknál, mindennemű természet élvezetöknél, melyet a helyes vezetés a kertben, mint sétákon, ezerféle tanításra tud használni, akkor érthető lesz, hová vezethet egy ily kicsi s igény-

következő: Kolozs megye 208. adóküszében és Kolozsvár városában (12 község tagosítás miatt nem telekkönyvezetett) felvételét telekkönyvi-eg 536,406 adórészlet, melyekből 53,033 telekkönyvi jószágtest alakított, s ezen jószágtestek birtokosai számára 40,491 telekkönyvezetett.

Segevár kir. városban felvétel 13,153 adórészlet, melyek 6773 telekkönyvi jószágtesteké alakítva birtokosai nevére nyitott 2300 telekkönyvi jegyzőkönyvbe jegyeztették be.

Összesen tehát 549,559 adórészlet helyszíneltetett; 59,806 telekkönyvi test alakított s 42,791 telekkönyvi jegyzőkönyv szerkesztett bu szon egy hó alatt az előirt csekély munkaerővel megkezdett helyszínelés folyamában.

Azon munkaerő, mely az eredményt létrehozta, a fenn kitett idő alatt az államnak 120 ezer forintot alig meghaladó költségébe került, melyből egy helyszínelő adórészletre 21½ kr-nál több nem esik.

Bár a kezdet nehézségei már magokban is igazolják ezen kiadás mértékét, nem mulasztatja el a tisztelettel alólt telekkönyvi igazgatóság azon körülményeket is elősorolni, melyek a telekkönyvezést Erdélyben jóval költségesebbé, több adót és több fáradságot igénylővé teszik, mint p. o. az anyaország kies rónán és szelidebb halmain.

Ilyen körülmény az ország havasos hegyekkel tömött fekvése, esős, havas és ködös időjárása, mely az év felét a mezőni munkálatra alkalmatlanná teszi. Ilyen továbbá a határok rendezetlensége, a földeknek szabálytalan alakja, a földművek szerkesztésekor szakértelem nélkül megállapított topographia, melyet a telekkönyvezőnek földről földre követnie kell. Ilyen a nép műveltségének, mely sok helyen tévútra vezetve, elvonja magát a telekkönyvezésnél közreműködéstől s megtagadja a nehezen végrehajtott munkálattól a hitelesítést. Ezen körülmény különösen oly nehézség, melyre minden törvényhatóság úgy magyar, mint román ajku népességénél számíthatni, s mely ellen egyetlen óvszer lenne a megyei közegek erőlyes közreműködése, a telekkönyvezés minden akadályai elhárításában.

(Vége következik)

Egyletek és közintézetek.

A kolozsvári kereskedelmi és iparkamarának az igazságügyi miniszterhez intézett felirata a törvényszékek rendezése ügyében.

131 sz. 1869. — Főméltóságú Miniszter úr! A kereskedelmi és iparkamarák törvényben győke-rező egyik szép feladata: a kereskedelmi és ipar viszonyok fejlődésére célzó intézkedésekre nézve a ministerium elé javaslatokat terjeszteni.

E jogot s e kötelességet teljesítjük ez alkalommal is, midőn a főmélt. miniszter úr atyai figyelmét a következőkre felkérni bátorodunk.

Minden ország kereskedelmi és iparos fejlődésének egyik vezéres alapját a hitel képezi. Ennek hiányát különösen a gyors közeledés mai korszakában, a mikor az országok, sőt mondhatni világrészek egymással közvetlen kölcsönös forgalmi összeköttetésben állnak — semmi, a legnagyobb halomra gyűjtött kincsek sem pótolhatják.

A mi kereskedelmünk és iparunk óhajtott fejlődésének alapját annál inkább képezi a hitel, mert általában nem dicsekedhetünk összehalmozott forgalmi tőkékkel, s hogy a mulasztásokat pótolhassuk, minden erőnket meg kell kétszerez-nünk.

Ámde sajnosan tapasztaljuk, hogy nálunk a hitel nem áll azon szilárd lábán, a mint ezt óhajtanunk kell. Ennek következtében a tőkepénzek félénken viszsza vonulnak, a kölcsönök drágák; vásárlásainkat magas árakban vagyunk kénytelenek tenni, s így a termelés valamint fogyasztás zsi-basztva van.

E bajnak több oka van, a melyek egy részén semmi kormány hatalom sem segíthet, legalább nem közvetlenül, de van egy, a mely kizárólag a kormány intéző kezére vár.

Értjük a gyors és igazságos törvénykezést. A hitel fenntartása, a bizalom fölébredése s megszilárdulása benn a hazában és a hazán kívül legnagyobb részint ettől van feltételezve.

Nem lehet ezáltal az állítás bosszasabb indokolásába becsatlakozni, és tartózkodunk attól is, hogy a jelen törvénykezési állapotok gyarlóságait részletezzük. Mindkét irányban elég hivatkozunk a főmélt. igazságügyminiszter úrnak az országgyűlés előtt a kormány nevében tett indoklására, a midőn az idei IV. t. cz. tárgyalása folyt.

Az ország közhajtatásával találkozott a célzat, a melyből e már szentesített t. cz. kiindult. A külföld is résztvevő figyelemmel kísérte az e körül fölmerült vitákat, s még az ellenzék is csak a törvényjavaslat alakja, de nem célja ellen szavazott.

Am a törvény megvan, de sajnosan nélkülözünk alkalmazását, sajnosan tapasztaljuk, hogy életbeléptetésének bizonytalan idejénél fogva a jelen törvénykezést az idegenlenség, az átmenet této-vázásában hagyta, s míg a főbb törvények szer-vezése megtörtént, az első bíróságok, fejk felett a dämokleszi karddal, naponként mind óhajtottabbá teszik ez ügy végleges elintézését.

Hogy e t. cz. teljes életbeléptetése addig, míg az ország polit. felosztásának észszerűbb szabályozásával az egyes törvények illetőségi járásait pontosan és észírányosan kikerekíteni lehetséges lesz, számos, csak nem legközvetlenebb akadályokba ütközik, azt tudjuk és értjük. Mint mindenben, úgy ez ügyben is vannak kivételek, és itt oly kivételek, a melyeket a megoldandó kérdés megoldásában az ügy előnyére lehet felhasználni.

Ily kivételek azok a nagyobb városok, melyek nem egyes megyék, hanem mondhatni ország-részek központjai, és a mi még nevezetesebb, különösen a kereskedés és ipar emporiumai. Az ily városok már népességi arányuknál fogva, és azért mivel a nélkül is rendes gyűléshelyei egész vidékek lakosságainak, a törvények elhelyezésénél kérdés alá nem jöhetnek, bárhol ütné is ki a polit. felosztás; és éppen ezért az a véleményünk, hogy az ily városokban, melyek mint a legnevezetesebb kereskedelmi és iparvállalatok, a létező pénzintézetek és általában az összes forgalom központjai, bármily polit. felosztás mellett okvetlenül törvények székhelyei is kell hogy legyenek, a törvényeket rögtön és a polit. felosztás rendezését be nem várva fel lehetne állítani.

Kétséget nem szenved, hogy ily rendszabály által éppen csak a kereskedői hitel szilárdítása lenne elérve; de jótékonyan hatna nem csak az összes forgalomra, hanem magára a törvénykezés szervezésére siettetésére is, mert mi bathatna jobban egy intézmény terjedésére, mint az, ha jótékony hatását a gyakorlatban látni és érezni lehet?

Ebből kiindulva bátorodunk kérni Nmltgodat, mint a kiról meg vagyunk győződve, hogy a köz-hitel és ezáltal összes anyagi érdekeink előmozdítását szíven hordozza, kegyeskedjék ez érdekeket felkarolva, magas befolyásával arra hatni, hogy a fennebb fölfejtett módon, az első folyamodásu bíróságok, legalább a kétség alá nem jöhető nagyobb városokban mielőbb felállíttassanak, és ezáltal legalább részben emelkedhessék hazánk azon polgárisult országok színvonalára, a hol a gyors és pontos igazságszolgáltatás aegies alatt a hitel szilárd alapot nyervén, a kereskedés és ipar minden ágai oly szép, és irigyléstunket oly sokszor keltő virágzásnak örvendenek.

Kolozsvárt, 1869. október 26 án.

A kereskedelmi és iparkamara.

Napi hírek.

— Királyné ő Felsege Triesztből, hova hazatérő királyi férje elé megy, inognitó Rómába utazik, hol nővére a nápolyi királyné régóta tartózkodik s örvendtes családi esemény előestéjén áll. Királyné ő Felseget kísérni fogják b. Noposa főudvarmester, Hunyady grófnő palotából, Ferenczy Ida kisasszony és Feifalik titkár, s még — mint a „Presse“ írja — Triestben csatlakozni fognak dr. Braun Károly triesti tanár és Gruber Bor-bála asszony.

— Károly román fejedelem nevével és kíséretével hazautaztában Pesten néhány napig idő-zött. Megérkezése után más nap délelőtt Lónyay, Eötvös b., Rajner, Festetics, Horváth, Mikó miniszterek testületileg tisztelegtek nála. Később Gablenz főhadparancsnok. A fejedelem Lónyay Menyhért társaságában megtekinté a muzeumot. Este a fejedelem nagy díszben nevével a budai várpalotába kocsizott, hol ő felsege a királyné fogadta őket.

— A belügyminiszterium által tervezett enquetebe a nemzeti színház ügyében novemb. 28-ra a következő tagok hivattak meg: Rajner Pál, belügyminiszter. Ribáry József, belügyi miniszteri tanácsos. Aczél Péter, gr. Almásy György, gróf Andrassy Manó, gr. Csáky Béla, Csengery Antal, Dobsa Lajos, Eber Nándor, Feleki Miklós, gróf Festetics Leo, b. Fláth Ferencz, Gyulai Pál, Jókai Mór, gr. Károlyi Gy., b. Kemény G., Kendeffy Árpád, Királyi Pál, gr. Mikes János, b. Podmaniczky Frigyes, id. gr. Ráday Gedeon, Rákosi Jenő, b. Révay Simon, Sándor József, gr. Szapáry Antal, Szerdahelyi Kálmán, Szigethy József, Szigligeti Ede, Tóth Kálmán, Várady Gábor, Zichy Antal, Tóth József. Az egyes meghívottak a belügyminisztertől a következő levél által értesítettek meghívásukról: „T. úr! A magyar nemzeti színház-nak, mint a nemzet szellemi élete egyik nemcs nyilvánulásának anyagi ügy, mint művészeti gyarapodását ösztönözni óhajtván és szívesen hordván, örömmel használok fel azon felelősséggel járó hatáskört ezen nagyfontosságú nemzeti ügynek előmozdítására, melyet új rögsz hivatalos állásom számomra kijelöl. Éljenek érzem, hogy ezen, a nemzet kegyeletes gondoskodásának s aggodalmainak tárgyát képező ügyben fokozott mérvben szükségem van a szoroson hivatalos körökön kívül álló oly jeles férfiak tanácsadó s felvilágosító közreműködésére is, kik e tekintetben szakavatott képességgel bírnak, kik e kérdéssel kapcsolatban levő gyakorlati és elméleti részletek tanulmányozásával töl-zetésben foglalkoztak, s kiknek hazafiai buzgalmtól jogosítva vagyok elvárni, hogy e feltett nemzeti ügy meggyújtató megoldásánál szíves készséggel fognak közreműködni. E célból, mint azt már a képviselőházban egy interpellációra adott felelettemben kijelentém, egy enquete-szerű színházi bizott-

mánynak egybeállítását határozám el, melynek feladata lenne a nemzeti színház tényleges anyagi és szellemi helyzetének megismerése után, minden irányban indokolt javaslatokat tenni azokra nézve, miknek úgy a törvényhozás útján, valamint rendeletileg való életbeléptetésére szükségessé a végből, hogy a nemzeti színház rendeltetésének teljes mértékben megfelelő, a nemzet méltó várakozását, s a színművészet lehető legmagasb igényeit kielégít-hesse. Ismerve t. uraságodnak a nemzeti színház körüli buzgalmat s készségét, a nemzeti művészet ügyében fáradozni, van szerencsém t. urat hazafiai bizodalommal s tisztelettel felkérni, hogy az említett enquete-szerű színházi bizottmány alakító gyűlésére folyó évi november 28-án vasárnap 3 órakor szállásomban (Budavár, Szentbáramos-gát 133. sz. a.) megjelenni szíveskedjék. A bizottmá-nyi tagok névsorát van szerencsém mellékelni. Fogadja t. uraságod őszinte hazafiai tisztelettem nyilvánítását. Budán, 1869. november 20-án. Rajner Pál.”

— A városunkban alakulóban lévő ügy-vedi-egylet alapszabályait már elkészítette s a f. hó 23-án tartott nagy gyűlés elé terjesztette, a mult hó 31-én e végre kiküldött 7 tagu, s illetőleg ennek kebeléből Csulak Dániel vezetése alatt alakult 3 tagu bizottság. A gyűlés fájdalmasan vette tudomásul a rendes elnök betegsége, s elnökül közfelkiáltással Csulak Dánielt választván meg, megvitatta és megállapította az előterjesztett alapszabályokat, intézkedvén egyszersmind, hogy megerősítés végett felsőbb helyre jussanak.

— A magyar zsidók Jéruzsálemben. Midőn ő Felsege a szent városhoz közeledett, az első küldöttek, mely onnan eléje jött, a magyar zsidók volt. Magyar háromszintű lobogóval élőkön haladtak előre, s e zászlón arany betűkkel volt olvasható magyar nyelven: „Éljen a Császár és magyar apostoli Király Ferencz József. — Éljen a nemzet. A magyar, morva és cseh izraelita község.”

— Kolozsvár házi pénztárainak költség előirányzatából az 1870-dik évet illetőleg kiemeljük a főszámokat: 1) Városi házi-pénztár előirányzata: bevétel: 133,053 ft 40% kr; kiadás: 132,634 ft 71% kr. — 2) Törvényszéki előirányzat: bevétel: 15,000 ft; kiadás: 22,206 ft 59 kr. — 3) Bel- és kultizetek előirányzata: bevétel: 3792 ft, kiadás: 3792 ft. — 4) Dolgozóház: bevétel: 467 ft 25 kr, kiadás: 1365 ft 60 kr. — 5) Szegényekháza pénztára: bevétel: 2852 ft 65 kr, kiadás: 3617 ft 56 kr. — 6) Kaszármái pénztár: bevétel: 16,548 ft 71 kr, kiadás: 16,548 ft 71 kr. — 7) Bor- és hús-accis pénztár: bevétel: 25,567 ft, kiadás: 26,736 ft 60 kr. — Összegek összege: bevétel: 197,281 forint 1% kr, kiadás: 206,901 ft 77% kr.

— Botrányos jelenetek színhelye volt Pest f. hó 22-én és 23-án. Mindkét napon előszőr a lovadában s másnap a közietken felekezeti gyűlés tartatott, melyeken a nagy többséget munkások és asszonyok képezték, s ezekkel szemben a fiatalság a legzajosabban demonstrált; mely tetőpont-ját érte a gyűlés elnökének, Szilágyi Virgilnek, azon kifejezésénél, hogy a katolikusok tanácsko-zásait a protestánsok és zsidók gátolják. A zsvaj-nak és rendeltetésnek nem volt határa, míg a rend-örsg közbe nem lépett, s rendet nem csinált.

— A „Szék. Hir.“ írja: A „Magyar Pol-gár“ közlelbbi számában egy kacsaringós buku-resti levél jelent meg, Uzoni aláírással, mely a tófalvi ügyben b. Apor Károlyt a legválogatottabb czimeikkel tiszteli meg, a „Kolozsvári Közlöny“ a val vádolja, hogy azért nem gyűjt a tófalvi sze-gődményesek számára alamizsnát, mert — románok... Azon helyzetben vagyunk, hogy a lehe-tő legbiztosabb forrásból irhatjuk, miszerint ama levél kiemelt helyei nem Bukurestben keletk, s nem az alájegyzett Uzoni tollából származtak. Min-denesetre igen nemcs módja a historia irásnak.

— A marosvásárhelyi alsókerületi uj kö-vetválasztás napján, a választási elnök, jövő decz. hó 13-án tette ki.

— Doboka megye bizottmányi gyűlését jövő hó 10-ikén tartja; mult számunkban vét-ségből szedetett 3 dika.

— Hymen. Erzsébetvárosról írják, hogy f. hó 21-én vezette oltárhoz a szép Karácsoni Ninát, segevárú kereskedő Gajzágó Gyula.

— Figyelmeztetjük olvasóinkat jeles opticusunk Boskovitz A. mai számunk mellett mel-léklétül megjelent hirdetésére.

— Necrolog. Özvegy Rösler Sámuelné a maga és gyermekei: Alfréd, Ottó, Aurél, Claudia és Viktor nevében bánatos szívvel jelentí hön sze-rettet férje, az illetők gondos édes atyja, a volt erdélyi kir. főkörmányszék jegyzőkönyvi hivatala utolsó igazgatójának, Rösler Sámuelnek élte 57-dik, boldog házasságuk 31-dik, közszolgálatá 33-dik évében félévig tartott súlyos betegség után folyó év november hava 26-án d. e. 10 órakor történt gyászos kimutat. A megboldogultnak hilt tetemei f. hó 28-án d. n. 3 órakor a Széchenyi-tér 54. számú lakásából fognak az év. Lutheránu-sok temetőjébe örök nyugalomra kíséretni. Kolozs-várt, 1869. nov. hó 26-án.

Nemzeti színház.

Nov. 22-dikén: „Békebontó.“ Vigjáték 4 felv. Irta Benedix, fordította Havi Mihály.

Van ebben a darabban egy boldog, fiatal házaspár: Lonan Albrecht és neje Thekla. Ők a legszebb egyetértésben élnek az öreg Müller, Maiberg és Alvina társaságában, kik mindnyájan a ház kedvelt barátjai. Nem soká tart azonban a házi béke. Megérkezik a fővárosból Scefeld-né asszony búszke aristocrata, felette hín arra, hogy néhai férje, valóságos cs. kir. belső titkos tanácsos volt, a fővárosban miniszter, báró, gróf, tanácsos s más főrangú egyénekkel ismeretséget kötött, hogy ottan fényes házat, equipage-okat, livres inasokat tart s a magas körökkel fényűzésben egy színvonalon áll. A polgármester egyszerű háztartásával sehogy sem tud megbarátkozni, ott minden oly kisvárosias, oly polgáriassnak tetszik előtte. Mindenben hibát talál, s különösen megbot-ráncokzik Lonan házi barátain, kik még csak a magas bantvolenak sem tagjai. Elhatározza, hogy mindent felforgat, elűzi a polgármesternek leányát, rangjához nem illő ismerőseit, nagyvárosi fényt és szokásokat hoz a házhoz, egy szóval: nagyba fogja adni. Hogy célját könnyebben elérhesse, Lonan és Thekla között megtűri a bizalmat, valópt kezdemenyéz; megzavarja Alvina és Maiberg boldogságát; egymásra lázítja a cselédeket, valóságos közzavart idéz elő. Már majdnem a szakadás pont-ján állanak, midőn az öreg Müller nyomára jön Scefeldné szövevényes intriguájának, őt, rövid idő eltelőitja a háztól, s az alatt Lonan és Thekla között találkozást eszközöl ki. Férj és nő között helyreáll a béke; Alvina és Maiberg jobbot nyujtanak; Minette kudarcot vall, Babett győze-delmeskedik, s mikor Scefeldné haza tér, a házi béke helyre van állítva. — E dióhéjba szorított rövid kivonatból láthatni, hogy a darab eszméje elég érdekes. Legfőbb hibája a hosszadalmasság, mi egyáltalán jellemzi Benedixet. Igen sokat foglalkozik Scefeldné jellemzésével és a miatt nem marad ideje a mese kibonyolítására, a mi nagyon is látszik, mert a 4 dik felvonás eltelte, a kifej-lés nincs kellőleg indokolva. Ha nem foglalkozik oly hosszadalmasan jellemfestéssel, sokszor jobban kikerekítheti a mesét, mely különben is szak-ke-zelés mellett három felvonásban összevonható lett volna. Így a darab nehézkes és sok helyt a néző tü-relmét kísérti meg, minthogy a jellemzésben kevésbé fokozatos, cselekvénye nem elég élénk, s már a darab elején sejtetni a végeredményt. A tér szűke miatt nem vehetjük bonezks alá a mű részleteit, tájékozásul ennyi elég. Az előadás sikerében Sz. Mátrai Laurát (Thekla) illeti a főérdem; azon-ban ki kell még emelnünk Takácsot (Müller) is, ki a jámbor öreg szerepét elég helyesen fogta fel, s különösen az első, második és harmadik felvo-násban kitűnően alakított. Dancz Nina kedves Alvina volt, e különben is hálás szerep nagyon jól sikerült neki, általában meg kell jegyeznünk a kisasszonyról, hogy hovatovább több haladást tanusit. Prielle (Lonan), Fejérváriné (Scefeld-né) kevés kívánni valót hagytak fenn. Végül a kö-zönség tájékozására megjegyezzük, hogy Benedix művét „Békerontó“ czime alatt Havi több év előtt át-magyarosította volt, most a pesti nemzeti színház dramaturgia teljes fordítását eszközöl-vén, ily alakban mind Pesten, mind nálunk most adatott először.

r. r.

KÜLFÖLD.

Páris, nov. 21. Lesseps a becsület legio nagy-keresztjét kapta. A császár Párisba jött. Az utó-választások kezdete nagyon nyugodt.

Páris, nov. 23. A császár a választások meg-történte után visszatért Compiegnebe. London, november. 23. Rapalló marquis a „Times“-ben kinyilatkoztatja, hogy a „Times“ által közölt hír — a spanyol koronának a genai her-czeg részéről való elutasítása iránt — helyes értesüléssel alapszik.

Konstantinápoly, nov. 22. A „Turquie“ a khedive többi iratát tárgyalván — a válasznak illetlen voltát és annak — a pasa helyett — a consul által történt átnyújtását jelzi. Ezt mondja továbbá: A békülékenység ideje elmúlt — egy-uttal kérdi a „Turquie“, ha vajjon az alkirály egy új Tuist akar e csinálni Egyiptomból? — E lap azon fenyegetéssel végzi: hogy az alkirály továb-bi vonakodás esetére letétetni és ellenállás eseté-ben a fegyveres hatalom alkalmazásával rendre utasíttatni fog.

Róma, nov. 21. A pápa üdvözlétét fejezteté ki az olasz királynak, felüldölő alkalmából.

Flórencz, nov. 22. Ha Lanza nem fogadná el a cabinet újraalakítását, ez esetben Ratazzi fog-na azzal megbízatni. — A középtengeri páncélos hajóhad Syrakusig ment előre a magyar király ő Felsegének.

Flórencz, nov. 23. A király ideérkezéével, a pályaudvarban a miniszterek, a helyhatóság és nagy néptömeg által üdvözöltetett. — A mai kamara-tülésben Lanza közreműködését ajánlá a pénzügyek rendezésére, hogy az állam kötelezettségei teljesít-tethessenek.

Szent Pétervár, nov. 23. Az „Invalide“ re-producálván a „Times“-nek az orosz hadsereg fel-fegyverzésére vonatkozó ciklét, — ezeket mond-ja: Oroszország nem maradhat hátra a többi eu-rópai államok mellett; a menyiben Oroszország — szemben egynemely más hatalmakkal lázas fegyverkezésével — nyugodtan és rendszeresen fejleszti hadierőjének reformját. Oroszország nem fenyegeti Európát, hanem inkább folyvást rajta volt a béke fenntartásán, és mindig válaszolt a ne-ki tett szemrehányásokra, ha Oroszország belügyoi-be avatkozta.

